

September 2019

GESCHENK

Een uitgave van Kerk & Dier | www.kerkendier.nl

IN DEZE UITGAVE:

Hoe ga jij om met dit geschenk?

'Wij zijn Dorethé en Roos, hbo-studenten Theologie. Toen wij met 'groen leven' begonnen, vonden we het maar ingewikkeld. Wat is goed en waar doe je goed aan? Toch proberen we bewuste keuzes te maken. Dit betekent dat we niet altijd kunnen hebben wat we willen, maar daarmee doen we wel wat goed is voor Gods schepping. Nu willen we jou inspireren met "Geschenk."

Bijbelse verdieping 2
Vertel jij Gods eer?

Gedicht 5
Verbondenheid

Forum 6
**Wat moet je als christen
doen om een goede
rentmeester te zijn?**

Bijbelse verdieping 11
Wil God dat we vlees eten?

Gedicht 15
Consequent

Tips 16
En nu?

Vertel jij Gods eer?

Dorethé Segers en Roos van der Starre

Je bent jarig. Er hangen slingers en de geur van appeltaart verplaatst zich door het huis. Je vader is er ook. Hij heeft een cadeau voor je. Hij feliciteert je, vertelt je hoeveel hij van je houdt en neemt je mee naar buiten. En dan zie je het: het mooiste geschenk dat je ooit hebt gezien. De frisse herfstgeur overtreft alles. Vol verbazing vraag je: 'Vader, heeft u dat gemaakt?' Hij glimlacht. 'Ik dacht al dat je het mooi zou vinden.'

God schiep hemel en aarde, planten, dieren en de mens en Hij zag dat het goed was.¹ Alles dat God gemaakt had, was zeer goed.² God zegende de dieren en gaf hen de opdracht om vruchtbaar en talrijk te zijn.³ De mensen kregen dezelfde zegen en opdracht, maar God voegde er nog een opdracht aan toe: de mens kreeg de aarde onder zijn gezag en moest over de dieren heersen.⁴

Dat is nogal wat. Zorgen voor de aarde die vol goedheid en precisie geschapen is. We moeten zorgdragen voor iets dat we niet zelf gemaakt hebben maar door God tot leven geroepen is. Op een heel zorgvuldige en ordelijke manier heeft Hij alles gemaakt.

Maar wat doen wij hiermee?

De schepping leefde in het paradijs vredig samen. Door de zonde is deze vrede gebroken. Nu zucht de schepping⁵ en God klaagt⁶ als mensen niet ter harte nemen wat Zijn schepping betekent. In deze omstandigheden, juist nadat het kwaad op aarde kwam, sluit God een verbond met mens én dier, met de regenboog van Zijn trouw als teken.⁷ Als we die regenboog zien, denken we aan het feit dat God mens en dier redde van de vloed en een nieuwe start voorzag. De mensen werden gestraft voor de verkeerde dingen die ze deden. Maar door Gods trouw kregen mens en dier een tweede kans.

Als we naar het nieuws kijken, zien we dagelijks beelden voorbij komen waarin de gebrokenheid van de wereld naar boven komt. In al zijn extremiteit. Het smelten van de ijskappen, droogte, overstromingen, en ongelijk verdeeld voedsel. Dit staat erg in contrast met hoe God de aarde geschapen heeft. Het staat ook in contrast met wat de Bijbel ons vertelt over de schepping.

Daar vertelt de hemel Gods eer.⁸ De bomen in het veld applaudisseren Hem.⁹ Zelfs de stenen zouden 'Hosanna' naar Jezus roepen als de mensen dat niet zouden doen.¹⁰

Literatuur

1. Gen. 1:12; 2. Gen. 1:31; 3. Gen. 1:22; 4. Gen. 1:28; 5. Rom. 8:22; 6. Jer. 12:10-11; 7. Gen. 9:1-17; 8. Ps. 19:2; 9. Jes. 55:12; 10. Luc. 19:40;

Hierin zien we dat flora, fauna en zelfs levenloze materie een verhouding hebben tot God. En God dus ook tot hen. Het zegt ons op zijn minst dat de aarde niet alleen om ons mensen draait. Hebben we onszelf, de mensen, dan te makkelijk de kroon op de schepping genoemd?¹¹

Nog even terug naar de verjaardag en het prachtige geschenk. God heeft het zelf gemaakt en er waarde in gelegd. Zou dit dan niet moeten beïnvloeden hoe wij met het geschenk omgaan? De schepping waarin wij, als mens, ook een extra opdracht hebben gekregen; de schepping waarderen, koesteren en onderhouden. We kunnen, maar mogen niet onverschillig reageren op klimaat-veranderingen. We kunnen niet weggijken, omdat wij er hier in Nederland relatief nog weinig van merken.

Waarom niet? Omdat we geloven en belijden dat God de Schepper is. God is de Eigenaar¹² van de schepping. God zag dat het goed was, Hij zag de waarde van de schepping in. Voordat de mens iets over de schepping kon zeggen, vertelde God ons dat het goed is. Dit is zoals Hij de schepping bedoeld heeft. God is met Zijn volledige schepping begaan. Het is gemaakt tot Zijn eer. Door Gods schepping, onderhouding en regering van de wereld leren wij Hem kennen.¹³

Psalm 8:4-5 maakt dit duidelijk.

"Als ik Uw hemel zie, het werk van Uw vingers, de maan en de sterren, die U hun plaats gegeven hebt, wat is dan de sterveling, dat U aan hem denkt, en de mensenzoon, dat U naar hem omziet?"

De psalmist ziet de schepping. Dit wekt ontzag bij hem op. Wonderlijk mooi heeft God de hemel, maan en sterren gemaakt. God is duidelijk de Schepper en Eigenaar. Het zet de mens op zijn plek. Mensen staan in Zijn dienst. De aarde is niet van ons. Hij wil de mens juist gebruiken. Maar dan moet dit wel tot eer van Hem gebeuren.

Literatuur

11. Van den Brink, G., & Van der Kooij, C. (2012). Christelijke Dogmatiek (5e ed.). Zoetermeer, NL: Boekencentrum. 12. Ps. 24:1; 13. Nederlandse Geloofsbelijdenis, Artikel 2.

Nog op diezelfde verjaardag loop ik door het bos om mijn cadeau eens van dichtbij te bekijken. Ik kijk naar de kleuren groen, rood en bruin. Ik hoor de vogels en ik zie de eikels en kastanjes aan de bomen. Het maakt me stil. Mijn Vader heeft dit gemaakt. Wat veel verschillende vormen blad, en wat een leuk deuntje dat die vogel zingt. Als ik langs de bomen omhoog kijk, zie ik de zachte vormen van de wolken. Ik denk bij mezelf: 'zou dat er ook bij horen?'

Loop eens door het bos, of sta stil bij het ruisen van de zee.

Word stil van Gods schepping. En waardeer de wonderen die we in de natuur zien.

Zullen we samen met de psalmist genieten en in verwondering zijn van Gods creativiteit die we in de schepping zien? Genieten van Gods Geschenk is zo waardevol!

We zijn niet geschapen voor onszelf, God heeft mensen niet als individuen op de wereld gezet om alleen maar aan zichzelf te denken. God heeft ons geschapen in relatie tot elkaar. We zijn geschapen om God lief te hebben boven alles en onze naasten als onszelf.¹⁴

Dit heeft alles te maken met de Bijbelse visie op duurzaamheid.

Overstromingen, oogsten die compleet mislukken en ernstig tekort aan schoon drinkwater. Wat betekent dit voor ons?

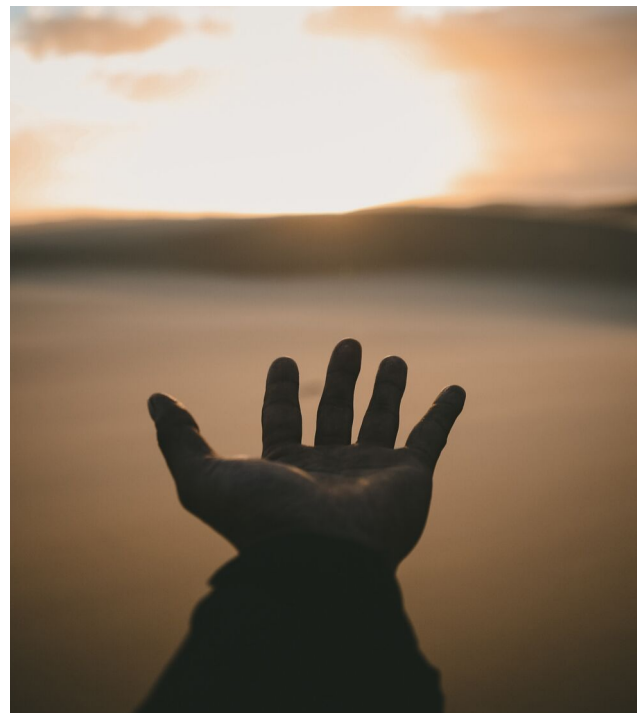
We leven toch samen met ál Zijn schepselen? Hierin leeft Jezus ons voor, om te leven vol naastenliefde en rechtvaardigheid.¹⁵

Dit kan iedereen. De een in het klein, de ander in het groot. Ieder zijn deel op zijn eigen plek.

Weten we immers niet wat goed is? Heeft Jezus het ons niet zelf voorgeleefd? We zijn geroepen om te handelen vanuit liefde en compassie voor de ander. Niet voor onszelf maar voor onze naasten tot Zijn eer. Hoe mooi zou het zijn als wij als christenen voor op de barricade staan, als het gaat om duurzaamheid en zorg voor de schepping.

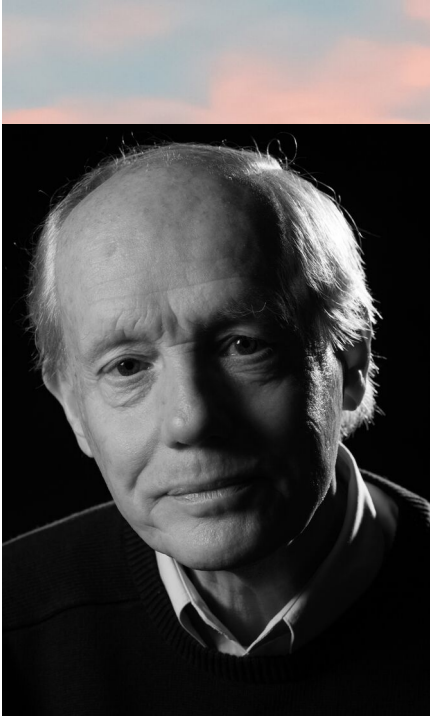
Niet omdat wij het zo goed weten, maar omdat ons geloof in God de Schepper om actie vraagt.

Doe je mee?

Literatuur

14. Matt. 22:36-39; 15. Mi. 6:8

Gedicht
Ds. Hans Bouma

Verbondenheid

Hij,
niet alleen een God van mensen,
alsof Hij genoeg aan ons had.

Hij,
ook de God van de dieren.
Hun Schepper. Ook hún Bondgenoot.

Ook in hen zijn adem, zijn Geest,
zijn zegenende creativiteit.

Wat wij zo behoeven:
besef van diepe verbondenheid.

De dieren en wij –
genomen uit dezelfde aarde,
onder de hoede van dezelfde hemel.

Hij, God van de dieren,
ook ónze God. Hij, onze God,
ook de God van de dieren.

Wat wij zo behoeven:
diepe verbondenheid met Hem,

o Hij,
God van al het geschapene.

We hebben vijf mensen een vraag gesteld:

Wat moet je als christen doen om een goede rentmeester te zijn?

“ We zijn rentmeester op het landgoed van de grote Landgoedeigenaar. Dat betekent: Hem dienen, ook als het gaat om de omgang met medemensen, dieren en natuur ”

Kees van der Staaij
Fractievoorzitter Tweede Kamer SGP

Je hoort in de Tweede Kamer en in het land veel over duurzaamheid. Dat is mooi. Maar ik vind rentmeesterschap een veel mooier begrip. Het doet een appèl op ieders persoonlijke verantwoordelijkheid. Van politici, maar ook van burgers en ondernemers. Deze aarde is Gods schepping. We zijn rentmeester op het landgoed van de grote Landgoedeigenaar. Dat betekent: Hem dienen, ook als het gaat om de omgang met medemensen, dieren en natuur. Ik moet zeggen dat ik dat als politicus niet eenvoudig vind. We kunnen vanuit Den Haag wetgeving opleggen om vergaande verduurzaming van woningen af te dwingen of een veel

diervriendelijkere stalinrichting. Veel huishoudens, waaronder boerengezinnen, kunnen dit echter financieel nauwelijks opbrengen. Naast regelgeving is financiële steun nodig. Maar ook inzet van de hele samenleving, zoals de consument in de supermarkt en de vakantieganger. Dat vind ik nog steeds de kracht van het begrip rentmeesterschap: een beter milieu begint bij jezelf. Ik denk aan het klimaatakkoord, waar nu veel discussie over is. Den Haag kan veel willen. Maar een groot deel van de opgave voor energiebesparing, hangt af van het gedrag van u en mij. Werk aan de winkel dus!

Wat moet je als christen doen om een goede rentmeester te zijn?

Koos van Noppen

Auteur van het pamflet 'Messentrekkers bij de Nachtwacht'

“ Dankbaarheid. En in haar kielzog: zelfbeheersing. Zo eer je de Schepper, draag je zorg voor de schepping en heb je hart voor je medeschepselen. ”

De levensstijl van de doorsnee-inwoner van het welvarende West-Europa wordt gekenmerkt door een grenzeloos verlangen naar het onderste uit de kan. Haal uit je leven (en uit de aarde) wat er in zit. Als het even kan: alles. Het beste wapen daartegen is: dankbaarheid. En in haar kielzog: zelfbeheersing. Zo eer je de Schepper, draag je zorg voor de schepping en heb je hart voor je medeschepselen.

Wat moet je als christen doen om een goede rentmeester te zijn?

Foto: Jacqueline de Haas

“Het wordt tijd dat we de ethiek van de medemenselijkheid laten uitmonden in de ethiek van de medeschepselijkheid.”

Marianne Thieme

Fractievoorzitter Tweede Kamer Partij voor de Dieren

Als kind, opgegroeid op de Veluwe, heb ik me er altijd over verbaasd dat er zo'n brede steun is voor de bio-industrie onder strenggelovige christenen en dat pastoors zelfs bereid zijn om geweren te zegenen voor de hobbyjacht. Terwijl de dood de grote tegenstander is van de naamgever van het christendom. In het boek Spreuken 12:10 staat: "Dat de rechtvaardige het leven van het dier kent (SV)." We dienen dus respectvol om te gaan met dieren. Jezus heeft gezegd: "Wat ge de minsten der Mijnen gedaan hebt, dat hebt ge aan Mij gedaan". Ik denk dat we de dieren daar ook onder zouden moeten rekenen. Het wordt tijd dat we de ethiek van de medemenselijkheid laten uitmonden in de ethiek van de medeschepselijkheid.

Met de aarde kun je als mens niet alles maar doen. Wij dragen er verantwoordelijkheid voor. Dieren mogen rekenen op onze zorg. Als je de Bijbel leest, dan lees je bijvoorbeeld in het boek Genesis dat God de mens een geheel plantaardig dieet geeft. Passages over de nieuwe aarde, gaan ook uit van een diervriendelijke samenleving. "Wolf en lam weiden samen, leeuw en rund eten beide stro. Ik sluit voor mijn kinderen een verbond met de dieren van het veld en met alles wat vliegt en kruipt." Bij rentmeesterschap helpen alle kleine beestjes, waarom wachten?

Wat moet je als christen doen om een goede rentmeester te zijn?

“Een goede manier om erachter te komen wat onze levensstijl doet met de aarde, is het berekenen van je eigen ecologische voetafdruk.”

Jacques Schenderling
Predikant (PKN) te Ingen en gepromoveerd op 'Mens en dier in theologisch perspectief'

In de Bijbel lezen we dat God de eerste mensen in de tuin van Eden plaatst 'om die te bewerken en erover te waken.' Vrij vertaald is dat de opdracht om de aarde te gebruiken om ervan te leven. Zolang de landbouw een kleinschalig gebeuren was waarbij de mens de natuurlijke kringlopen respecteerde, ging alles goed. Maar de laatste 150 jaar is het bewerken omgeslagen in leegplunderen. De grootschalige landbouw, visserij en mijnbouw gaan de draagkracht van de aarde ver te boven. Soorten verdwijnen, grondstoffen raken op en de dampkring is een broeikas geworden. Een goede manier om erachter te komen wat onze levensstijl doet met de aarde, is het

berekenen van je eigen ecologische voetafdruk. Ik doe dat elk jaar met een groep jongeren uit mijn kerk en meestal is de conclusie: met onze westerse levensstijl hebben we drie of vier aardbollen nodig! En die zijn er natuurlijk niet. Meestal weten deze jongeren ook heel goed wat zou bijdragen aan een oplossing, namelijk: minder vlees eten; minder vliegen; vaker reizen met het openbaar vervoer; meer zonnepanelen en meer recycelen. In die volgorde, want daarmee valt de meeste winst te behalen. Maar of ze hun leven veranderen?

Wat moet je als christen doen om een goede rentmeester te zijn?

Foto: Kjell Schipper

“in Hem, in Christus, is alles geschapen. Wat is het gaaf dat wij daarvoor mogen zorgdragen.”

Carla Dik - Faber
Tweede Kamerlid Christen Unie

Als christenen willen we goede rentmeesters zijn voor de schepping. In de Bijbel lezen we dat in Hem, in Christus, alles is geschapen, alles in de hemel en op de aarde (Kol. 1:16). Wat is het gaaf dat wij daarvoor mogen zorgdragen, elke dag weer. Bij alle keuzes die we in ons dagelijks leven maken. Maar de vraag is vaak: 'hoe dan?' Hoe zetten we stappen in de goede richting? Hoe zijn we goede rentmeesters, ook als we het druk hebben, geen verstand hebben van wat nou echt goed is om te doen, weinig geld achter de hand hebben voor zonnepanelen? Hoe zorgen voor onze naasten én voor de schepping, voor natuur, voor dieren?

Binnen en buiten de kerk zijn er 'early adopters', mensen die voorop lopen. Maar als christelijke gemeenschap willen we in de volle breedte, samen het goede doen. Doen wat we kunnen, ten dienste van Hem en ten behoeve van Zijn schepping.

In het najaar gaan we op het event 'Groen Geloven' met zoveel mogelijk christenen en christelijke organisaties op zoek naar het antwoord op die ene 'hoe dan?'-vraag. Samen zoeken we naar nieuw perspectief om iets te doen voor Gods schepping.

Wil God dat we vlees eten?

Marloes van de Goor

Ik zit op een stoel. Alleen. Op steenworp afstand van een barbecuefeestje. Een voor mij onbekende vrouw uit het feestgezelschap komt naar me toe. 'Waarom doe je niet gezellig mee?' vraagt ze. Ik aarzel of ik het haar zal zeggen. 'Nou?' houdt ze aan.

'Ik geloof niet dat God wil dat we zo leven,' zeg ik dan. Ik bereid me op een tirade voor. Van 'wie ben jij dat je dat durft te zeggen?' tot: 'maar God heeft de dieren aan de mens gegeven!' Maar de vrouw zegt niets. Ze pakt een stoel en komt naast me zitten. We zwijgen even. 'Hoezo denk je dat?' vraagt ze dan.

Even later zitten we rondom een opengeslagen Bijbel. 'Ik kon het niet geloven,' begin ik. 'Eerst maakte God alle dieren zo zorgvuldig en met zoveel liefde. Hij heeft ze een levensadem ingeblazen¹ en alle dieren kregen een kloppend hart. En dan laat Hij het toe dat we ze mogen doden en eten? Ik was zó boos op God.' De vrouw kijkt me aan. Stil, geduldig.

Ik hoor de emotie in mijn stem, herpak me, en wijs dan een tekstgedeelte aan. 'En toen las ik dit,² waaruit blijkt dat God helemaal niet gewild heeft dat we dieren eten. Dat kwam pas na de zondeval.'

Literatuur

1. Gen. 7:15; 2. Gen. 1:29-30; 3. Gen. 1:26-27; 4. Ex. 20:3-17; 5. Matt. 22:36-40; 6. Gen. 2:19-20; 7. Ex. 23:4-5; 8. Deut. 24:17-22; 9. Deut. 20:19

Het is logisch ook: we zijn gemaakt naar het evenbeeld van God.

En in dat evenbeeld zijn we aangesteld als heerser.³ Daaruit spreekt een godsbeeld, maar vooral ook een verantwoordelijkheid. We hebben geboden gekregen⁴ en Jezus leerde ons het grootste gebod: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand.' En, het tweede, hieraan gelijk: 'Heb uw naaste lief als uzelf.'⁵

Maar zijn onze naasten alleen andere mensen? Moeten we alleen andere mensen liefhebben?

Elk dier moest een eigen naam krijgen.⁶ Zó persoonlijk is het.

Als je een verdwaald dier tegenkomt, of een dier ziet dat lijdt, ja, zelfs als het een dier is van iemand die je haat, moet je het dier helpen.⁷

De geboden beperken zich zelfs niet tot mens en dier, maar gaan ook over de natuur. Je mag niet nauwkeurig controleren of je al het eetbaars van je land of bomen hebt afgehaald, zodat er eventueel nog iets overblijft voor de vreemdeling, de wees of de weduwe.⁸ Zelfs als het oorlog is, is het kappen van vruchtbomen verboden.⁹ Duidelijke taal.

'Ik heb altijd gedacht dat God dieren als voedsel voor de mens heeft gegeven,' zegt de vrouw dan.

Ik hoor het onbegrip in haar stem. Ik knik. 'God heeft de mens ook toegestaan om dieren te eten,¹⁰ maar niet zonder strikte voorwaarden - en niet van harte.'

We weten twee dingen:

1. Hoe het was in het paradijs¹¹ (er werd geen vlees gegeten, mensen en dieren leefden in vrede samen);

en:

2. Hoe het wordt in de hemel of nieuwe aarde¹² (er wordt geen vlees gegeten, mensen en dieren leven in vrede samen).

Let op het moment dat God de mens toestaat om ook dieren te eten: dat is direct ná de zondvloed en nét vóórdát God een verbond sluit met 'alle vlees,' mens én dier.¹³

Hoe we dat kunnen rijmen? Blijkbaar heeft vlees eten iets te maken met vrede op de net nieuwe aarde. Maar wat? En betekent dit dat dieren niet meer mee tellen? Dat laatste in ieder geval niet, zoals even later nog eens heel duidelijk wordt door het verbond dat God met mens én dier sluit.¹⁴

Literatuur

10. Gen. 9:2-3; 11. Gen. 1:29-31; 12. Jes. 11:6-9; 13. Gen. 9:17; 14. Gen. 9:8-17, zie ook: Matt. 10:29; 15. Gen. 4:8; 16. 2 Kon. 6:26-29, zie ook: Klaagl. 4:10; 17. Gen. 6:5-7; 18. Gen. 9:2-3; 19. Gen. 9:4; 20. Gen. 9:4-6; 21. Gen. 9:11

In Bijbelse tijd, moest je, als je vlees wilde eten, zelf het dier vangen, doden en slachten. Voor de zondeval was er geen dood. Maar na de zondeval doodden dieren elkaar, mensen doodden elkaar¹⁵ en mens en dier doodden elkaar. Ook kannibalisme kwam voor.¹⁶

'De slechtheid van de mens was groot.'¹⁷

En juist en alleen in die context staat God het de mens toe om vlees te eten.¹⁸

Maar God stelt er al gelijk een eerste voorwaarde aan: 'vlees waarin nog leven is, waar nog bloed in zit, mag je niet eten.'¹⁹ God geeft er ook een waarschuwing bij: Hij eist vergelding voor bloed en mensen mogen elkaar niet doden.²⁰ En dan, na die uitleg, maakt God een verbond met mens en dier. 'Geen vlees zal nog eens door het water van de vloed worden uitgeroeid.'²¹

In de Bijbel, was vlees eten dus alleen toegestaan voor mensen met bloeddorst. En als we heel eerlijk zijn, is dat nu nog steeds zo. Zou je nog dieren eten als je ze zelf moest vangen en doden? Een stukje dier in een plastic bakje in de supermarkt kopen, is natuurlijk een stuk makkelijker. Maar is het daarom ook goed?

God hoopte op een nieuwe wereld. Het paradijs was er niet meer, de neiging tot bloedvergieten wel, en dus mochten alleen de mensen die het verlangden vlees eten. Niet het vlees van mensen, maar wel het vlees van dieren, en dan alleen onder de vele voorwaarden die God had gesteld.²²

“Als u zegt: “Ik wil vlees eten, omdat uw ziel ernaar verlangt om vlees te eten, dan mag u naar het volle verlangen van uw ziel vlees eten,” staat in Deuteronomium.²³

Als je zó nodig vlees moet eten, dan mag je vlees van dieren eten, zodat je bloeddorst er niet voor zorgt dat je mensen doodt. Maar vlees van dieren eten mag dan alleen voor zover je ziel het verlangt om je bloeddorst te stillen.

In de oorspronkelijke, Hebreeuwse, vertaling van de Bijbel wordt dit nog verder onderstreept door de ziel waar dit verlangen in huist 'nefesh' te noemen: het meest basale niveau van de ziel.²⁴ Vlees eten is in de Bijbel niet verbonden aan een rein verlangen, het is een oplossing voor een moreel defect.

Literatuur

22. Lev. 11; 23. Deut. 12:20; 24. כִּי־תֹאָהוּ נִפְשָׁךְ לֶאֱכֹל. 25. Deut. 6:5; 26. Hirsch, S. R. (2002b). Horeb: A Philosophy of Jewish Laws and Observances (7e ed.). Londen, Verenigd Koninkrijk: Soncino Press

Het past niet bij mensen die God werkelijk, met hart en ziel²⁵ liefhebben en God erkennen als Schepper van al wat leeft, om diezelfde schepping uit te buiten en te doden. Zoals de Duitse rabbijn Hirsch schreef:²⁶

“Vernietig niets,” is de eerste en meest algemene oproep van God. Als je nu je hand wilt opsteken om een kinderachtig spel te spelen, om toe te geven aan zinloze woede, om te willen vernietigen wat je alleen zou moeten gebruiken, om te willen uitroeien wat je alleen maar zou moeten gebruiken, als je de wezens onder je wil beschouwen als objecten zonder rechten, dan zie je de God die hen gemaakt heeft niet [..]

God's roep geldt voor u: “Vernietig niets! Wees een mensch!” In werkelijkheid is er niemand dichter bij afgoderij dan iemand die het feit dat alle dingen Zijn schepselen en eigendom zijn, negeert, en die veronderstelt om het recht en de macht te hebben om ze te vernietigen naar zijn eigen aanmatigende wil. Ja, diegene is de krachtigste afgoden al aan het dienen – woede, hoogmoed en vooral ego, die in zijn passie zichzelf beschouwt als meester van alle dingen.'

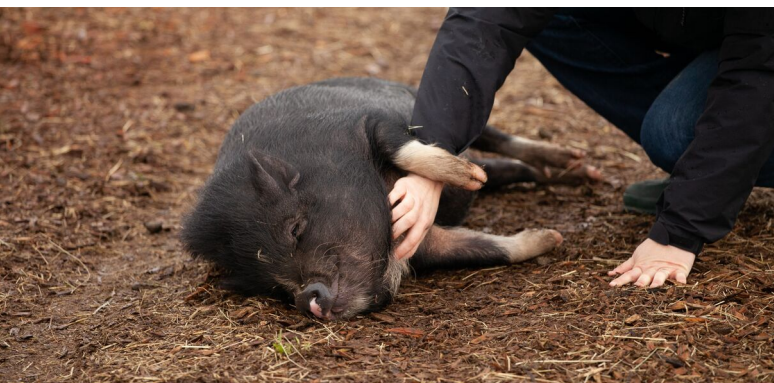
God gaf de mens al het plantaardige voedsel te eten.²⁷ God gaf de mens brood.²⁸ Waarom is dat goddelijke menu niet genoeg?

De Bijbelse mens jammerde: 'Wie zal ons vlees te eten geven?'²⁹

Ook hier is Gods reactie duidelijk: 'Welnu, de Heer zal u vlees geven – en vlees eten zult u! Niet zomaar één dag, niet twee dagen, niet vijf of twintig dagen, maar een volle maand, tot het u de neus uitkomt en u er misselijk van wordt.'³⁰

Ik hoor je denken: 'en de offers dan?' De offers waren toch wel iets dat God wilde? Maar ook hier geldt: de offers waren om erger te voorkomen. Offers werden gebracht om iets wat beschadigd was te herstellen. Er waren geen offers in het paradijs. Net als vlees eten, waren offers soms nodig, om erger te voorkomen. Maar God vond er geen vreugde in.³¹

En Jezus dan? Jezus werd *volledig* mens en stierf voor onze zonden. Maar dat is geen goedkope daad; geen vrijbrief dat we nu alles kunnen doen en laten.

Literatuur

27. Gen. 1:29-30; 28. Ex. 16:4; 29. Num. 11:4;

30. Num. 11:4-20; 31. Jes. 1:11, zie ook: 1 Sam. 15:22, Hos. 6:6, Spr. 21:3, Amos 5:22, Jer. 7:22-23;

32. Jes. 1:15-17; 33. Gen. 1:27-31

Als we God écht liefhebben, willen we doen wat Hij van ons vraagt.

Zorgdragen voor zijn schepping. Dieren bij hun naam noemen, als erkenning van hun Schepper. Stap voor stap het goede leren te doen. In de woorden van de profeet Jesaja:³²

'Was u, reinig u! Doe uw slechte daden van voor Mijn ogen weg. Houd op met kwaad doen, leer goed te doen, zoek het recht!'

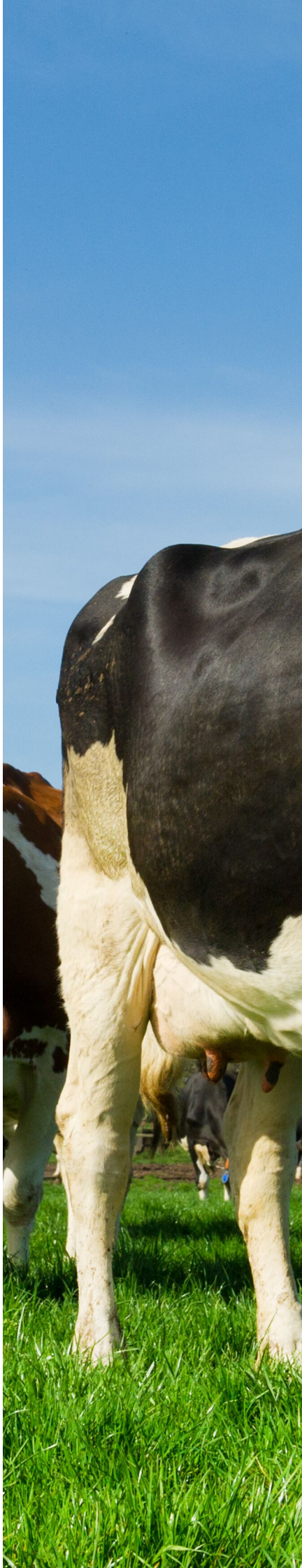
Je gedragen naar het evenbeeld van God is geen makkelijke taak.

Het betekent in de eerste plaats heel eerlijk zijn. Hoe staat het mij?

Het vraagt om inzet en verandering; je moet het leren. Maar je bent niet alleen. Er zijn anderen die je maar wat graag willen helpen. Doe het samen.

Begin - en je zal zien hoe goed het is. Zeer goed. Precies zoals God het bedoeld heeft.³³

We weten hoe het was en we weten waar we naartoe op weg zijn. Daartussen, vandaag, dag na dag, is het aan ons om te leren goed te doen. Niet alleen voor onszelf, de dieren, of de natuur, maar vooral en in de eerste plaats: voor God.

Consequent

Doe je recht
aan je medemensen,
dan ook aan de dieren –

de volgende stap
op de weg die je insloeg,
de weg van recht en vrede,
de weg van de liefde.

Kies je voor het leven,
kies dan ook goed,
kies consequent,

laat je horizon
onbegrensd zijn.

Alleen zó
doe je ook recht aan jezelf

en aan God,
de Schepper van het leven.

o Hij,
God van al het geschapene.

Hans Bouma

En nu?

Charlotte van Egmond geeft:

Zeven tips voor een groene start

“Ga voordat je iets nieuws koopt eerst na: is het tweedehands te krijgen? Inderdaad, misschien moet je dan iets meer geduld hebben en iets beter zoeken.”

1. Less is more

Kijk eens rond in je huis, schuur en kasten. Hoeveel spullen tel je? Al die banken, laptops en keukenmachines zijn ergens op de wereld gemaakt en vervoerd naar jouw huis. Ongeveer 30 procent van alle energieverbruik in de wereld gaat naar het maken en vervoeren van onze spullen.

De zestien grootste zeecontainerschepen zijn vervuilender dan alle auto's ter wereld bij elkaar. Vraag jezelf eens kritisch af of je die grappige gadget écht nodig hebt voordat je 'm koopt.

2. Lenen is het nieuwe hebben

Waarom voor dat ene feestje dat specifieke jurkje kopen, dat vervolgens ligt te verstoffen in je kast? Zonde van je geld, ruimte en het milieu. Leen een jurk van een vriendin of snuffel eens bij kledingbibliotheken als Lena's Library of 46 Dresses. Voor het lenen van een ladder of boormachine kun je via Peerby bij al je buurmannen terecht.

3. Tasje erbij?

Per minuut komt er één volle vrachtwagen aan plastic in onze oceanen terecht. Dat bestaat voor een groot deel uit plastic verpakkingsmateriaal of plastic tasjes, ook wel 'single use plastic' genoemd. Iedere zaterdag loop ik gewapend met een hele hoop katoenen tasjes en papieren zakjes naar de markt, zodat ik in ieder geval een deel van het plastic kan omzeilen.

4. Weggooien is zonde

We gooien elk jaar zo'n 350 kilo voedsel per persoon weg. Dat is pas zonde! Weeg je porties goed af en vries restjes eten in. In sommige supermarkten worden producten die bijna over de datum zijn afgeprijsd. Als ik weet dat ik het toch snel ga opeten, kies ik altijd voor die producten. Met de app 'To Good To Go' kun je eten van bakkers, hotels of restaurants op je bord laten belanden in plaats van in de vuilnisbak. Smullen maar!

5. Tweedehands is het nieuwe eerstekhands

De tweedehands boetiekjes met vintage kleding en kringloopwinkels met hippe spullen schieten als paddenstoelen de grond uit. Bovendien staan websites als Marktplaats en apps als United Wardrobe bomvol kledingstukken en die het nog uitstekend doen. Ga voordat je iets nieuws koopt eerst na: is het tweedehands te krijgen? Inderdaad, misschien moet je dan iets meer geduld hebben en iets beter zoeken. Maar uit ervaring kan ik je vertellen: je bent extra blij met je gescoorde item.

6. Slow Down

Omdat ik er bewust voor heb gekozen om fast fashion achter me te laten, hoef ik ineens niet meer allemaal kledingwinkels af te struinen, op zoek naar de laatste mode en de scherpste koopjes. Als ik dan een nieuw kledingstuk koop, kies ik voor duurzame en fairtrade merken. Dat betekent dat ik voor hetzelfde geld niet meer vier truitjes koop, maar één trui waar ik vier keer zo blij mee ben. Er zijn ontzettend veel toffe merken, zoals Goat, Unrobe, Veja, People Tree en Studio Jux. Project CeCe verzamelt alle duurzame merken en webshops op één website.

7. Het begint bij kennis

Voordat je je levensstijl stapje voor stapje verandert, is het heel fijn om te weten waarvoor je het doet.

Documentaires die veel indruk op mij hebben gemaakt zijn bijvoorbeeld *A plastic ocean*, *The True Cost* en *Minimalism*. Maar pas op, deze documentaires kunnen levensveranderend zijn!

Extra kijktip van Kerk & Dier:

De Bijbelse uitleg over het eten en inzetten van dieren is eerder uitgebreid aan de orde gekomen. Wil je meer weten en zien over hoe dieren behandeld worden of hoe het proces van de boerderij tot je bord precies verloopt? Kijk dan bijvoorbeeld de documentaires *Cowspiracy*, *Forks over knives*, en *Dominion*.

Nu weet je het. Hoe ga je vanaf nu om met het geschenk? Tot eer van God?

Een uitgave van Kerk & Dier | www.kerkendier.nl

Geschenk is met veel passie gemaakt als samenwerking tussen Kerk & Dier en studenten van de opleiding HBO-Theologie (CHE).

Kerk & Dier

Dorethé Segers (CHE)
Roos van der Starre (CHE)
Bart en Marianne Dart
Evelien van Doorn
Eva van Beek
Marloes van de Goor

Met veel dank aan het forum:

Carla Dik-Faber
Koos van Noppen
Kees van der Staaij
Marianne Thieme
Ds. Jacques Schenderling

En veel dank voor de bijdragen van:

Ds. Hans Bouma
Charlotte van Egmond

Contact

Kerk & Dier
contact@kerkendier.nl